

VÄGLEDANDE RÅD OCH KOMMENTARER

TILL
2014 ÅRS AVTALSMODELLER FÖR SAMARBETSKYRKA (M2014)

Svenska kyrkan

Samarbetskyrkorna har sedan 1960-talet varit ett sätt för EFS och Svenska kyrkan att arbeta tillsammans för att utföra kyrkans huvuduppgifter. De innebär en unik möjlighet för en församling i Svenska kyrkan och en EFS förening att gemensamt ta vara på det bästa från båda sammanhangen i arbetet.

Kyrkomötets beslut om en ny struktur för Svenska kyrkan har inneburit att man i många församlingar nu samverkar i större pastorat. På de platser där arbetet bedrivs i samarbetskyrkans form kan det innebära att samarbetsavtalen behöver överföras till den nya struktur som bildas. Inom EFS pågår en organisationsförändring som också kan innebära att samarbetsavtalen överförs till en ny struktur inom EFS.

Kyrkostyrelsen liksom EFS riksstyrelse har antagit reviderade modellavtal för samarbetskyrkor mellan Svenska kyrkan och EFS, här kallad M2014. Kyrkostyrelsen gav samarbetsrådet mellan Svenska kyrkan – EFS på nationell nivå i uppdrag att göra en översyn av konsekvenserna av strukturförändringarna avseende samarbetskyrkorna samt föreslå eventuella nödvändiga ändringar i modellavtalen. I maj 2016 antog samarbetsrådet *"Vägledande råd och kommentarer till 2014 års avtalsmodeller för samarbetskyrka (M2014)"*. Vi är nu glada att få publicera dessa i pappersform.

Det är vår förhoppning att dessa råd och kommentarer skall underlätta för er i församlingar och föreningar att skapa goda förutsättningar i arbetet att på bästa sätt uppfylla kyrkans uppdrag.

Luleå och Uppsala 2016-10-07, med önskan om ett gott samarbete i församlingarna!

+
Hans Stiglund
Biskop Luleå stift
(Ordförande i Samarbetsrådet)

Stefan Holmström
EFS Missionsföreståndare
(Vice ordförande)

VÄGLEDANDE RÅD OCH KOMMENTARER TILL

2014 ÅRS AVTALSMODELLER FÖR SAMARBETSKYRKA (M2014)

Antagna av Samarbetsrådet EFS – Svenska kyrkan 2016-05-25

Inledning

Dessa vägledande råd och kommentarer för arbetet i samarbetskyrkor är framtagna av Samarbetsrådet EFS – Svenska kyrkan. I samarbetskyrkoformen samverkar den lokala kyrkoförsamlingen med den lokala EFS-missionsföreningen för att gemensamt utföra församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.

På nationell nivå är Samarbetsrådet EFS – Svenska kyrkan är det organ som har uppgiften att kontinuerligt bearbeta och främja relationerna mellan Svenska kyrkan och EFS. Ledamöterna i samarbetsrådet är utsedda av EFS riksstyrelse respektive kyrkostyrelsen i Svenska kyrkan.

Till uppdraget hör att löpande se över gällande avtalsmodeller (ibland kallade normalavtal).

Bakgrund och disposition

Tidigare modeller för avtal om samarbetskyrkor har antagits 1976, 1985, 1994 och 2001. Denna kommentar till avtalsmodell 2014 (nedan benämnd M2014) vill underlätta förståelsen av samarbetsavtalets intentioner. *Kommentarer och råd följer den disposition som avtalsmodellen har.*

Tidigare kommentarer har markerat vilka förändringar som skett från föregående avtalsmodell till den nya. För att inte tynga texten görs sådana markeringar här endast vid behov.

Rekommendation eller förpliktande modell?

Samarbetsrådet EFS – Svenska kyrkan förutsätter att M2014 används vid revidering av gällande avtal och vid upprättande av nya. Eftersom M2014 återspeglar nya förhållanden på väsentliga punkter (t.ex. allmän avtalsöversyn EFS – Svenska kyrkan genomförd 2007-09, införandet av samarbetskyrkor som inte bygger på lokal distriktsindelning, kyrkoordningens förtydligande av kyrkoherdens ställning och Svenska kyrkan förändrade organisation på lokal nivå) är det angeläget att äldre avtal revideras efterhand. De lokala förhållandena får avgöra när detta bör ske.

M2014 öppnar för en mer flexibel avtalsskrivning än längre tillbaka. Sättet att strukturera församlingsverksamheten är mer varierat och förändringar sker oftare än förr. Därför är, generellt sett, *avtalsmodellerna med råd och kommentarer främst en rekommendation, inte en normativ*

modell. Församlingen och missionsföreningen måste inom ramarna för anvisningarna i avtalsmodellen komma överens om en utformning, en nivå och en omfattning för samarbetet som känns riktig för båda parter.

Dock har några delar av avtalsmodellen *en så grundläggande karaktär att de inte utan vidare kan förändras eller utslutas i ett avtal om samarbetskyrka*. Dessa delar återfinns främst i avtalsmodellen 1-3§§ och behandlas i sitt sammanhang nedan.

Samarbetsrådet kan förmedla kontakter och bistå med rådgivning ifall man lokalt önskar samråda om utformningen av ett avtal.

Modellernas rubrik och inledande text

M2014 består av två avtalsmodeller. Ovanför den föreslagna rubriken för det lokala avtalet finns en inledning som i korthet beskriver vad som karaktäriserar respektive avtalsmodell. *Den avgörande skillnaden mellan de båda gäller om samarbetet sker i form av lokalt samarbetsråd eller i form av en lokal samarbetskommitté. Här måste ett val ske och en av modellerna följas*. Den närmare skillnaden kommenteras under avtalets 3 § nedan.

Var och en av modellerna täcker emellertid in såväl samarbetskyrka i församling med distriktsindelning som samarbetskyrka i församling utan distriktsindelning.

Avtalets huvudrubrik

Avtalsmodellens förslag till rubrik avser att täcka in olika lokala varianter och får således anpassas efter den aktuella situationen.

Om Svenska kyrkans församling ingår i pastorat ska både församlingens församlingsråd och pastoratets kyrkoråd underteckna avtalet, detta eftersom det konkreta samarbetet visserligen sker i en av pastoratets församlingar men pastoratet bär det övergripande pastorala och ekonomiska ansvaret. Om samarbetsavtalet ingås av en församling som inte ingår i pastorat undertecknar kyrkorådet. Se vidare kommentarerna till undertecknandet.

Förslaget till huvudrubrik täcker också in om samarbetskyrkan är en distriktskyrka eller ej.

Avtalsmodellens 1 § Grundval och uppgift

Formuleringen av 1 § är obligatorisk och ska finnas med i sin helhet i varje samarbetsavtal.

Övergripande avtal mellan EFS och Svenska kyrkan har funnits sedan 1970-talet. Den ömsesidiga förnyelsen av gemenskapen som EFS och Svenska kyrkan beslutade 1989-90 är grundläggande viktig och innebär en ömsesidig bekräftelse av gemenskapen i en och samma kyrka med full andlig enhet och solidaritet. Det är denna bekännelse och förpliktelse parterna vill förverkliga genom att verka tillsammans inom N församling. Därför ska denna hänvisning alltid finnas med.

Svenska kyrkans och EFS självförståelse

Det gäller också de följande styckena med Svenska kyrkans respektive EFS självförståelse. För Svenska kyrkans del är beskrivningen hämtad ur kyrkoordningen. EFS självbeskrivning utgörs först av ett citat ur stadgarna. Sedan följer en formulering, hämtad ur EFS framtidsutredning 1999, som betonar hela gudsfolkets roll som bärare av kyrkans uppdrag, ett uttryck för det allmänna prästadömet.

Det allmänna prästadömet mandat och uppgift är en viktig komponent i synen på samarbetet. Den är naturligtvis tydlig i lekmanarörelsen EFS, men den är också en genuin del av Svenska kyrkans bekännelse och ordning. Detta kommer till uttryck i kyrkoordningen, bl.a. i inledningstexten till den sjunde avdelningen:

”Kallelsen att föra ut evangelium är given åt hela Guds folk. Alla i kyrkan är lemmar i en och samma kropp. Dopet är den grundläggande vigningen till tjänst i kyrkan och ger delaktighet i kyrkans gemensamma uppdrag. Förtroendevalda, frivilliga medarbetare, anställda och de som vigs till uppdrag inom kyrkans vinningstjänst skall fullgöra de speciella uppdrag som de anförtrotts i solidaritet med Svenska kyrkan och kyrkans tro, lära och bekännelse. Alla står i evangeliets tjänst och under dess auktoritet.”

Gemensam vilja att samverka i evangeliets tjänst

I paragrafens båda sista stycken framhålls den gemensamma viljan att samverka i evangeliets tjänst. Genom samarbetet kan församlingens och missionsförsamlingens resurser användas samordnat och effektivt, så att möjligheten ökar att kunna fullgöra den gemensamma uppgiften väl. Ändamålsbestämningen betonar att samverkan berör hela församlingen och ska medverka till att fler människor ska kunna uppleva gemenskap, delaktighet och engagemang i sin kyrka.

Här anges också det självklara att den läromässiga grunden för samarbetet är den evangelisk-lutherska bekännelsen.

Avtalsmodellens 2 § Grundläggande förutsättningar

De sex punkterna i denna paragraf är obligatoriska i varje samarbetsavtal.

Punkt 1

Likvärdighetsprincip

I punkt 1 framhålls en likvärdighetsprincip. Samarbetet enligt avtalet ska motsvara vad som enligt kyrkoordning och församlingsinstruktion gäller för församlingen/pastoratet i övrigt. Det innebär att samarbetskyrkans verksamhet ska ha en inriktning, omfattning och kvalitet som medför att alla som bor och vistas i församlingen får samma andliga omvårdnad oavsett om de deltar i samarbetskyrkans eller församlingens övriga verksamhet. "Samma" betyder inte en profil som exakt sammanfaller med vad som i övrigt sker i församlingen, men verksamheten ska dels ske i enlighet med kyrkoordningens rambestämmelser och den lokala församlingsinstruktionen, dels kunna bedömas vara kvantitativt och kvalitativt likvärdig. Förpliktelsen att uppfylla kyrkoordningens och församlingsinstruktionens bestämmelser innefattar även att iaktta vad som i övrigt enligt lag och andra författningar åligger en församling.

Punkt 2

Ansvar

I punkt 2 definieras *det övergripande ansvaret* för en församlings verksamhet i förhållande till *det löpande ansvaret* för den verksamhet som delegeras i och med samarbetsavtalet.

Begreppet *delegering* har hävd i modellerna för samarbetsavtal mellan Svenska kyrkan och EFS. Kyrkoordningen använder dock inte detta begrepp när det gäller ansvarsfördelning på lokalplanet. I stället talas om särskilda beslut från kyrkorådets sida. *När begreppen delegation och delegering används i avtalsmodellerna är det en tillämpning av kyrkorådets möjlighet att fatta sådana beslut.*

Det övergripande ansvaret

Det övergripande ansvaret bärs alltid av kyrkoråd och kyrkoherde. I en församling som ingår i pastorat finns ett församlingsråd som styrelse. Församlingsrådets uppgifter regleras i kyrkoordningen och församlingsinstruktionen och kyrkorådets särskilda beslut (KO 4 kap 21 §). Allt detta ansvar måste finna former också inom samarbetets ram. *Kyrkoråd/församlingsråd och kyrkoherde är med andra ord skyldiga att engagera sig i det som sker i samarbetskyrkan.* Därigenom tillförsäkras arbetet riktlinjer, erfarenhet och inspiration från kyrkoförsamlingens sida.

Innebörden i "övergripande ansvar" kan främst uttryckas som *ansvaret för beslut om verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet.* I dessa frågor, som styr hela verksamheten, måste kyrkorådets/församlingsrådets och kyrkoherdens ansvar enligt kyrkoordningen komma till uttryck på ett tydligt sätt. Samtidigt måste EFS få ett reellt handlingsutrymme, så att dess ansvarstagande och arbetsglädje kan växa sig starka.

Ansvaret för det löpande arbetet och förtroende för varandra

Att ansvara för det löpande arbetet innebär att *ta ansvar för att verksamheten genomförs enligt de mål man enats om och med de resurser som står till förfogande*. I det som på papperet är en formell delegation till ett gemensamt samarbetsråd eller till missionsföreningen (beroende på modell, se nedan) ligger i själva verket ett stort mått av förtroende. Det är angeläget att kyrkoförsamlingen är generös med att visa förtroende för sin samarbetspartner. Avtalet innebär alltså att EFS får ett reellt förtroende och tar på sig en konkret och viktig uppgift. Som framgår av formuleringarna i andra stycket i punkt 2 är det angeläget att samarbetskyrkan, i linje med samarbetsavtalets intention, får arbeta med ett stort mått av operativt ansvar, d.v.s. planera, leda och genomföra de löpande arbete som avtalet omfattar.

Möjligheten till delegation och olika bredd i samarbetet

Normalmodellen är ett förslag till avtalstext som tar till vara möjligheterna till en kraftfull delegation. Det är dock de lokala parterna som kan och ska avgöra hur omfattande delegationen bör vara. Förhållandena skiftar:

I vissa samarbetskyrkor omfattar samarbetsavtalet hela bredden av församlingsverksamhet, d.v.s. samarbetet gäller all verksamhet i samarbetskyrkan/samarbetskyrkodistriktet. I andra samarbetskyrkor är det inte möjligt eller önskvärt att hålla en så hög ambitionsnivå. Någon eller några delar av verksamheten i samarbetskyrkan bör kanske organiseras på annat sätt än enbart ett distrikts angelägenhet för att fungera så bra som möjligt. En annan situation är när missionsföreningen inte anser sig ha kapacitet att ta på sig ett heltäckande uppdrag. Det som inte ingår i samarbetsavtalet förblir då kyrkoförsamlingens ansvar. Ännu en variant är när man väljer att samverka församlingsövergripande inom vissa angivna verksamheter.

Av det nu förda resonemanget följer två viktiga saker:

1. Den första är att det är nödvändigt att i det skriftliga avtalet från början klart definiera vad som ingår i samarbetet, t.ex. att samarbetet omfattar allt arbete i samarbetskyrkan. I de fall det endast handlar om delar av verksamheten i samarbetskyrkan är det lämpligt att redovisa vad som ingår i samarbetet i en bilaga till avtalet. En bilaga är lättare att ändra och man slipper skriva om hela samarbetsavtalet för en mindre förändring i samarbetets omfattning.
2. Den andra är att även om samarbetet mycket väl kan omfatta begränsade delar av församlingsverksamheten så finns det en nedre gräns för samarbetets omfattning, under vilken det inte är rimligt att kalla samarbetet för en samarbetskyrka. Att samarbetet omfattar den regelbundna huvudgudstjänsten, att det finns en samarbetskyrkopräst och en kyrkolokal där samarbetet har sin bas, är ett minimum för att använda termen samarbetskyrka. Under detta minimum kan gemensamt arbete i form av en *samverkanskyrka* var en god och riktig lösning. Men begreppet *samarbetskyrka* ska då inte användas.

Ansvarsfördelning och delaktighet för icke medlemmar

I resten av punkt 2 preciseras, utifrån vad delegationen och avtalet omfattar, ansvarsfördelningen när det gäller församlingens grundläggande uppgift. I det fall man har samverkan med samarbetsråd understryks att samarbetsrådet bär ansvar på såväl kyrkoförsamlingens som EFS missionsförenings vägnar. I det fall man har samverkan med samarbetskommitté understryks vilket ansvar EFS missionsförening har iklätt sig.

En viktig samverkansfråga vad gäller ansvarsfördelning och medansvar är att missionsföreningen måste göra det möjligt inte bara för egna medlemmar utan också för icke föreningsmedlemmar att vara aktiva och medansvariga för samarbetskyrkans verksamhet. Det finns en positiv förväntan att samarbetskyrkorna ska vara pionjärer när det gäller att finna former för det allmänna prästadömetets förverkligande i Svenska kyrkans församlingar.

Punkt 3

Gemensam verksamhetsplanering och församlingsinstruktionen

Punkt 3 behandlar att även om samarbetskyrkan har ett delegerat ansvar och förtroende att svara för planering och genomförande av det löpande arbetet enligt avtalet, så ska samarbetskyrkan delta i församlingens övergripande verksamhetsplanering. Det är viktigt att samarbetskyrkan inte är en isolerad del av församlingen utan fungerar i samverkan med övriga distrikt i eller delar av församlingen. Även om mycket planering sker distriktsvis är det angeläget att samarbetskyrkan deltar i den samplanering och det utbyte av information, inspiration och hjälp som sker inom hela församlingen/pastoratet. Det är vidare viktigt att samarbetskyrkan deltar i allt gemensamt målarbete, såväl arbetet med att formulera mål för verksamheten som arbetet med utvärdering och uppföljning. Detta är också det naturliga sammanhanget för gemensam analys av församlingsverksamhetens behov och utveckling, liksom för återkommande översyn av samarbetet, särskilt omfattningen av detta.

Ett viktigt fokus för mål- och uppföljningsarbetet är arbetet med församlingsinstruktionen och det däri ingående pastorala programmet för samarbetskyrkan. Därför lyfts vikten av samarbetskyrkans delaktighet i detta fram och det ska av avtalet på denna punkt framgå de ömsesidiga åtagandena i framtagna och översyn av församlingsinstruktionen..

Punkt 4

Informationsutbyte för goda relationer

I punkt 4 regleras att parterna ska komma överens om formerna för löpande informationsutbyte. Detta är nödvändigt för verksamhetens skull och för att skapa och upprätthålla goda relationer. I allt samarbete måste relationer byggas och värnas. I samarbetskyrkan behöver goda rutiner finnas för regelbundna möten mellan församling och missionsförening så att kunskapen om varandra är

hög, vi-känslan stärks och samtal om den gemensamma uppgiften hålls levande. I avtalsmodellerna finns angivet ett minsta antal träffar per år.

Som medel att upprätthålla goda relationer och fördjupa förtroendet kan nämnas representation i varandras styrelser genom adjungering, årliga möten mellan hela kyrkorådet och hela missionsföreningens styrelse, regelbundna samtal om vision och målsättning utöver arbetet med församlingsinstruktion, informations- och presentationstillfällen vid byte av förtroendevalda och anställda, genomgångar och utbildning för ideella medarbetare, t.ex. kyrkvårdar.

Information är viktig för att bygga förtroende och skapa samförstånd. I samarbetskyrkan behöver det därför finnas goda rutiner för att kontinuerlig rapportering av samarbetskyrkans verksamhet kommer till rätt person, att en beskrivning av samarbetskyrkans arbete finns med i församlingens årliga verksamhetsberättelse, att det finns direktkontakt mellan församlingens och missionsföreningens informationsansvariga och att extern information koordineras.

Punkt 5

Om huvudgudstjänst

I punkt 5 anges vad som gäller när huvudgudstjänst firas. Huvudgudstjänst avser normalt söndagsförmiddagens gudstjänst. Den firas ”i enlighet med den ordning som tillämpas i församlingen”, d.v.s. i den Svenska kyrkans församling som är del i avtalet. Samtidigt ska gudstjänsterna vara lokalt utformade på ett sätt som svarar mot distriktets och gudstjänstillfällets speciella karaktär. Det finns med andra ord frihet för samarbetskyrkan att forma huvudgudstjänsten inom de ramar som kyrkohandboken och beslut av kyrkorådet/församlingsrådet ger.

Man bör även uppmärksamma att, vid sidan av de gudstjänster som kyrkohandboken ger ordningar för, man naturligtvis alltid kan fira andra gudstjänster i de former man själv vill använda. Dock måste alltid de grundläggande reglerna för gudstjänstlivet följas enligt kyrkoordningens 17-28 kapitel. Där regleras bland annat fördelningen av ansvar för beslut om gudstjänstlivet, t.ex. vad kyrkorådet/församlingsrådet kan besluta.

Punkt 6

Stift- och distriktskontakter

I Svenska kyrkan har stiftet ett ansvar för att främja och ha tillsyn över församlinglivet. Detta är reglerat i kyrkoordningen. I punkt 6 understryks det självklara att samarbetskyrkan också ska ha en fortlöpande kontakt med sitt EFS-distrikt.

Avtalsmodellens 3 § Samarbetskommitté respektive samarbetsråd

Som påpekats på sid 2 ovan består M2014 av två avtalsmodeller. Den avgörande skillnaden mellan dem rör till vilket organ delegationen enligt 2 § punkt 2 sker: *till missionsföreningens styrelse eller till ett samarbetsråd*. Skillnaden framgår även av respektive avtalsmodellens rubrik.

Samarbetskyrka med samarbetskommitté

I det ena fallet sker delegationen från kyrkoråd/församlingsråd till den lokala missionsföreningens styrelse, som i och med avtalet får uppgiften att styra och ansvara för verksamheten i samarbetskyrkan. Parterna har ett gemensamt samråds- och remissorgan i form av en samarbetskommitté.

Modellen innebär en relativt stor frihet för missionsföreningens styrelse att på delegation från kyrkoförsamlingen forma samarbetskyrkans verksamhet med syftet att fullgöra en församlings grundläggande uppgift. I delegationen kan ingå att det är missionsföreningens styrelse som ska se till att församlingens övergripande mål och verksamhetsplaner är kända i samarbetskyrkan. Den gemensamma samarbetskommittén driver alltså inte verksamheten utan är en plattform för samråd. En övergripande begränsning ligger i vad kyrkoförsamlingens högsta beslutande organ, kyrkofullmäktige, har beslutat om mål och riktlinjer för församlingen (KO 3 kap 2 §) och i den av domkapitlet fastställda församlingsinstruktionen.

Samarbetskyrka med samarbetsråd

I det andra fallet sker delegationen från såväl kyrkorådet/församlingsrådet som EFS missionsförenings styrelse till ett samarbetsråd, som är parternas gemensamma styrnings-, samråds- och remissorgan och som i och med avtalet får uppgiften att styra och ansvara för verksamheten i samarbetskyrkan.

Modellen innebär att det gemensamma ansvaret för samarbetskyrkan får ett tydligt uttryck i samarbetsrådet, som således inte enbart är för samråd utan ett styrande organ på delegation från såväl kyrkoförsamlingen som missionsföreningen. I båda avtalsmodellerna delas ansvaret, men samarbetsrådet i den andra modellen har ett avsevärt vidare och mer djupgående ansvar än den första modellens samarbetskommitté.

För båda modellerna gemensamma kommentarer

Punkt 1

Sammansättning råd/ kommitté

I paragrafens första punkt behandlas rådets respektive kommitténs sammansättning. Denna del av avtalet avser att säkerställa den dubbla ansvarslinjen, det vill säga föreningen av prästerligt

ämbetsansvar och demokratiskt förankrat självstyre. Likaså vill dessa bestämmelser uttrycka ett likvärdigt och lika ansvarstagande. I sammanhanget kan framhållas vikten av att de som utses till ledamöter i rådet respektive kommittén har ett starkt förtroendemandat. Normalt bör det innebära att det är ledamöter i kyrkoråd/församlingsråd respektive missionsföreningens styrelse som utses till ledamöter i samrådsorganet.

Kommentarer till kyrkoherdens roll i samrådsorganet återfinns under 4 §.

Punkt 2

Rådets/kommitténs mandat

I paragrafen andra punkt beskrivs huvuddragen i samrådsorganets ärenden, dess rätt att yttra sig i vissa frågor och riktlinjer för hur ofta man sammanträder. Det räcker dock inte med att det formellt i avtalet sägs vad som ska avhandlas och hur ofta man ska träffas. *Det är alldeles nödvändigt att arbetet i samrådsorganet sker i en anda av stort ömsesidigt förtroende, där alla vill samarbetets bästa och där också den enskilde kan uttrycka sin mening.* Detta är viktigt även av det skälet att ledningskulturen – synen på att styra och leda – ibland skiljer sig mellan Svenska kyrkan och EFS.

Avtalsmodellens 4 § Personal

Punkt 1

Personalen i en samarbetskyrka

I paragrafens första avsnitt beskrivs vad som allmänt gäller för personalen i en samarbetskyrka. Den inledande meningen är grundläggande. All personal i samarbetskyrkan har i sin tjänst ansvar gentemot såväl EFS som Svenska kyrkan. M2014 understryker därför att det är nödvändigt att all personal har god kännedom om EFS och Svenska kyrkan och är villig att tjäna i samarbetsituationen. Det är angeläget att församling och missionsförening gemensamt skapar goda rutiner för att personalen i en samarbetskyrka upplever sig som ett arbetslag även om man inom arbetslaget kan ha olika arbetsgivare. Till detta hör att församling och missionsförening bereder ömsesidiga möjligheter för anställda att delta i medarbetarsamlingar, planeringsmöten, m.m.

Lojalitet mot både EFS och Svenska kyrkan

Det är en självklar målsättning att lojaliteten mot både EFS och Svenska kyrkan ska prägla alla medarbetare i samarbetskyrkan, inte enbart personalen utan också de frivilliga medarbetarna och de förtroendevalda.

Fortbildning och personalbyten

Varken den anställde eller arbetsgivaren kan kräva att varje medarbetare deltar i all fortbildning som anordnas av de båda huvudmännen. Men det är viktigt att personalen bereds tillfälle att i rimlig omfattning ta del av båda organisationernas fortbildning. Detta är arbetsgivarens ansvar.

Hur det personalutbyte m.m. som nämns på denna punkt i avtalet sker konkret och planmässigt får anpassas lokalt. En viktig förutsättning är att man samråder och kommer överens om form och omfattning av dessa gemensamma personalinsatser.

Punkt 2

Samarbetskyrkoprästen

I andra avsnittet behandlas den nyckelbefattning som tjänsten som samarbetskyrkopräst utgör. I avtalet bör ingå den föreslagna texten så att man från början är överens om hur rekrytering, tillsättning m.m. ska gå till.

Befattningen som samarbetskyrkopräst är en komministertjänst. Kyrkoordningen innehåller vissa bestämmelser om behörigheten till komministertjänst (KO 34 kap 10-11 §§). Bestämmelserna innebär bland annat att en EFS-präst med kortare utbildning undantagsvis kan förklaras behörig att söka komministertjänst i en samarbetskyrka. Behörigheten är i så fall begränsad till just den aktuella tjänsten.

Bland behörighetsreglerna finns kravet på att ha varit anställd som pastorsadjunkt i ett år. Även här kan domkapitlet medge undantag om det finns särskilda skäl. Som särskilda skäl kan anges pastoral erfarenhet från tjänst i Svenska kyrkan och/eller EFS motsvarande ett års tjänstgöring som pastorsadjunkt. Kravet på de särskilda skälens tyngd torde komma att vara särskilt påtagligt om det finns en eller flera andra kandidater som uppfyller alla behörighetskriterier. Det är det enskilda domkapitlet som bedömer om dispens ska ges. Det finns inte någon generell rättighet för den enskilda EFS-prästen eller för gruppen EFS-präster att erhålla dispens.

Domkapitlet kan alltid fastställa särskilda behörighetsvillkor för viss prästtjänst. Från dessa sina egna behörighetsvillkor kan domkapitlet inte i ett senare skede bevilja dispens. Samarbetsrådet EFS - Svenska kyrkan rekommenderar därför att man inte fastställer något villkor för behörighet till komministertjänst i samarbetskyrka.

Däremot bör man naturligtvis i sökprofil och annons föra in de formuleringar man önskar om t.ex. värdet av förtrogenhet med EFS och vilja att arbeta i nära samverkan med EFS. Domkapitlet har nämligen att yttra sig över de behöriga sökande utifrån de särskilda krav som befattningen ställer. Viktiga dokument för att identifiera dessa särskilda krav är just sökprofilen för tjänsten och annonsens formulering av vilka färdigheter och kompetenser man kräver eller önskar. I den lokala beslutsprocessen är dessa särskilda kompetenskrav viktiga som urvalskriterier.

Enighet vid tillsättandet

Avtalsförslaget beskriver tämligen utförligt samspelet mellan församling och EFS när man ska tillsätta en tjänst som samarbetskyrkopräst. Framtagande av sökprofil, genomförande av intervjuer – allt ska ske i samverkan. Föreskriften om enighet vid tjänstetillsättning har varit ett grundvillkor i alla modeller för avtal om samarbetskyrka. Samarbetskyrkoprästen måste åtnjuta förtroende och få stöd från såväl EFS som församlingen. *Enighet vid tjänstetillsättning är därför en absolut nödvändighet också i fortsättningen.* Även bestämmelserna om vikarie betonar vikten av samråd och enighet.

Det finns också andra aspekter som är viktiga för att samarbetskyrkoprästen ska fungera väl i sitt uppdrag. Det hör att missionsföreningens styrelse bemödar sig om att låta prästen vara involverad i samtalen om styrningen av verksamheten (fr.a. i samarbetskommittémodellen) och att prästen bemödar sig om att samverka med missionsföreningens styrelse i sin ledningsuppgift.

Punkt 3

Övriga befattningar vid samarbetskyrkan

Punkt 3 tar upp vad som gäller för övriga befattningar vid samarbetskyrkan. Även här ska tillsättningen ske i samråd. Formellt måste anställningsbeslutet tas av huvudmannen, men beslutet ska fattas i samråd med samarbetspartnern. Det betyder att man också vid tillsättning av "övrig personal" måste vara överens om personvalet. *Uttrycket "i samråd med" förutsätter i detta sammanhang enighet.* Det betyder vidare att kyrkoherde/ församlingsherde alltid ska hållas informerad inför rekrytering, anställning eller uppsägning i missionsföreningen.

Punkt 4

Ledningsansvaret och kyrkoherdens roll

I punkt 4 tas ledningsansvaret och kyrkoherdens roll upp. M2014 har här bearbetade formuleringar jämfört med tidigare. Det främsta skälet är att kyrkoherden sedan 2010 enligt kyrkoordningen leder all verksamhet i församlingen, inte – som tidigare – enbart den verksamhet som avser församlingens grundläggande uppgift. *Det är en radikal förändring som innebär att kyrkoherden, så länge ingen delegering skett, leder t.ex. även församlingens administration och begravningsverksamhet.* Kyrkoherdens ledningsansvar omfattar även allt arbete i samarbetskyrkan, även den som utförs av personal anställd av EFS. För att mandatet ska bli komplett är det lämpligt med en motsvarande delegation från missionsföreningens sida. Kyrkoherden har därtill ett tillsynsansvar över all församlingens verksamhet, att den sker i enighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Nödvändigheten av delegering

Detta är den principiella utgångspunkten. I praktiken måste delegering av arbetsledningen ske i större eller mindre omfattning. Därför föreskriver modellavtalet att det ska finnas en delegationsordning som anger hur arbetsledningen för samarbetskyrkans personal är ordnad. I att det finns en tydlig delegationsordning och ansvarsfördelning ligger en omsorg om personalen. Delegationen ska vara skriftlig, rikta sig till personer och, vad gäller personal anställd av EFS, vara upprättad i samråd med missionsföreningens styrelse. Efter behov ska delegationen förtydligas med regler för attesträtt, arbetsmiljöansvar m.m. Den som tar emot en delegation ska skriftligt bekräfta detta.

En delegation kan exempelvis formuleras enligt följande:

Kyrkoherden är arbetsledare för samarbetskyrkans personal. Kyrkoherden delegerar härmed till samarbetskyrkoprästen NN uppdraget att utöva ledningen av den verksamhet i samarbetskyrkan som avtalet omfattar. I denna delegation ingår arbetsledarskapet för den personal som arbetar i samarbetskyrkan.

Missionsföreningen bör på motsvarande sätt delegera arbetsledningssuppgiften för personal anställd av EFS till samma NN.

En parallellitet

Det finns här en parallellitet: Uppgiften att på kyrkoherdens vägnar leda verksamheten delegeras till samarbetskyrkoprästen på samma sätt som kyrkorådet/församlingsrådet delegerat styrningen av verksamheten till missionsföreningens styrelse (i samarbetskommittémodellen) eller såväl kyrkorådet/församlingsrådet som missionsföreningens styrelse delegerat styrningen till ett gemensamt organ (i samarbetsrådsmodellen). Styra och leda följs åt.

För församling som ingår i pastorat blir delegationsordningen att kyrkoherden delegerar till församlingsherden och församlingsherden till samarbetskyrkoprästen.

Eftersom graden av delegation hänger samman med lokala förutsättningar och traditioner måste man arbeta sig fram till en egen lokal avvägning av delegationens omfattning (vilken personal, vilka frågor etc.) och kraft. Samarbetsrådet EFS - Svenska kyrkan vill betona nödvändigheten av att de lokala parterna söker en lokalt förankrad delegationsordning.

Observera att kyrkoherdens övergripande ansvar kvarstår även efter en delegation. Detta kommer bland annat till uttryck i kyrkoherdens självskrivna ledamotskap i samarbetskommittén/samarbetsrådet. Om kyrkoherden delegerat till annat präst (i regel församlingsherden) att inta den självskrivna platsen i kommittén/rådet så kvarstår också i detta fall kyrkoherdens övergripande ansvar enligt avtalsmodellens 3 § punkt 1.

”Präst som kyrkoherden satt i sitt ställe”

Det kan noteras att kyrkoordningen inte innehåller några anvisningar för kyrkoherdens delegering av arbetsledningen. I KO finns på denna punkt endast regler för hur vikarierande kyrkoherde utses och hur kyrkoherden kan sätta in annan präst i pastoratet i sitt ställe i ett församlingsråd. Den tankegången ligger bakom när avtalet i 3 § punkt 1 talar om att präst som kyrkoherden satt i sitt ställe i ett församlingsråd då blir den präst som är självskriven i samrådsorganet.

Kyrkoherdens delegation kan återkallas. Kyrkoherdens beslut om det sker normalt i samråd och samförstånd med missionsföreningen, men i yttersta nödfall utan samförstånd. Det betyder att om arbetsledning delegerats till samarbetskyrkoprästen och tas tillbaka, så har samarbetskyrkoprästen kvar sina prästerliga uppgifter medan ledningsuppgiften läggs på någon annan eller på kyrkoherden själv.

Avtalsmodellens 5 § Kostnader

En gemensam arbets- och gemenskapsform

Samarbetskyrkan är en gemensam arbets- och gemenskapsform mellan församling och missionsförening där båda parter bidrar ekonomiskt med hjälp av anslag, kollekter och ideella arbetsinsatser. I samarbetskyrkan behöver därför församling och missionsförening gemensamt skapa goda rutiner för att uppmärksamma båda parter ansvar för och delaktighet i det ekonomiska åtagandet och för gemensam uppföljning av verksamhetsmål och ekonomiskt utfall. (Jämför vad som i avtalsmodellens 3 § anges som viktiga ärenden på samarbetsrådets respektive samarbetskommitténs bord.)

Allmänt gäller att det är väsentligt att äskanden och förslag som rör samarbetskyrkan kommer församlingen till del i rätt tid för att kunna behandlas i budgetarbetet. Då underlag för budgetäskanden för ett kommande år ibland måste vara klara så tidigt att innevarande års verksamhet och ekonomi inte kunnat utvärderas uppstår lätt svårigheter att få till stånd en helt synkroniserad budgetprocess. Dock bör den samordnas så långt möjligt och vikten av ett förtroendefullt samråd och stor delaktighet kan inte nog understrykas. Samarbetsrådet EFS - Svenska kyrkan betonar liksom tidigare nödvändigheten av en öppen och flexibel inställning i budgetarbetet. I Svenska kyrkans nya organisation på lokalplanet kan det vara olika hur mycket av ekonomiskt ansvar som delegerats till församlingsråden i ett pastorat men församlingsrådet måste under alla omständigheter se till att också samarbetskyrkan finns med i den samlade verksamhetsplanen och budgeten.

Likvärdiga ekonomiska resurser

Paragrafen betonar som grundprincip att samarbetskyrkan ska tillförsäkras likvärdiga ekonomiska resurser och möjligheter att arbeta som andra delar av församlingsarbetet med hänsyn tagen till verksamhetens omfattning och i förekommande fall distriktets storlek och struktur. I övrigt hänvisar modellavtalet till separat ekonomiskt avtal.

Ett separat ekonomiskt avtal torde i de flesta fall vara att föredra för att inte tynga huvudavtalet med detaljer och för att inte huvudavtalet ska behöva skrivas om så snart någon del i budgetöverenskommelsen justeras. Det ekonomiska avtalet ska biläggas huvudavtalet, huvudavtalet ska i sin lydelse hänvisa till det separata avtalet och av det separata avtalet ska framgå till vilket huvudavtal det utgör bilaga. Med detta uppfyllt har bilagan samma starka och förpliktande ställning som huvudavtalet.

Avtalsmodellens 6 § Kollekt

Denna paragraf är helt nyskriven, då tidigare skrivning blivit obsolet på grund av omorganisation i Svenska kyrkan. De obligatoriska ändamålen är färre än tidigare och de nu föreskrivna kollekterna till Svenska kyrkans internationella arbete respektive EFS internationella mission är inte kyrkoårsbundna. Sammantaget råder en större frihet i fråga om kollekterna, allt under den i paragrafen angivna förutsättningen att det i församlingar, där samarbetskyrka finns, också finns minst en annan kyrka där huvudgudstjänst firas och kollekt tas upp enligt kyrkoordningens regler.

De ökade möjligheterna för samarbetsrådet respektive missionsföreningen att besluta om kollekt i samarbetskyrkan gör det angeläget med ett öppet resonemang om kollektfördelningen. Kollekt handlar mycket om engagemang och solidaritet. Att med viss regelbundenhet ta upp kollekt till "den andra partens" internationella arbete är en stark symbolhandling som bekräftar viljan till samhörighet. I paragrafen framhålls att kollektfördelningen kan påverkas av det ekonomiska avtalet. Denna koppling bör observeras. Om t.ex. församlingen står för praktiskt taget alla kostnader i samarbetskyrkan kan det påverka valen av ändamål samtidigt som man måste respektera att EFS generellt är mer beroende av kollekt och gåvor än kyrkoförsamlingen.

Paragrafens formulering gör det möjligt att besluta om kollektändamål i samarbetskyrkan efter hand under året. Samarbetsrådet EFS - Svenska kyrkan rekommenderar dock att en årsplan görs upp och att samtal om denna förs mellan samarbetsrådet/missionsföreningen och kyrkorådet/församlingsrådet.

Avtalsmodellens 7 § Skiljaktigheter i samarbetet

Det som sägs i denna del av avtalet ska tillämpas endast om skiljaktigheter och oenighet i samarbetet tagit en så allvarlig vändning att man inte längre lyckas finna lösningar på annat sätt. Formuleringen ”i sista hand” innebär att Samarbetsrådet EFS - Svenska kyrkan främst uppmanar parterna till att med genom förtroendefulla och prestigelösa samtal försöka hitta en gemensam väg framåt.

Kyrkoherden har vid motsättningar i samarbetet ett särskilt ansvar utifrån kyrkoordningens bestämmelse om kyrkoherdens tillsynsansvar för all verksamhet utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Samarbetsrådet EFS - Svenska kyrkan kan ställa rådgivningsresurser till de lokala parternas förfogande om så önskas.

Bestämmelsen i 7 § innebär att om man misslyckas lokalt att finna en väg vidare, så går saken till regional nivå. Att det för Svenska kyrkans del hänvisas till domkapitlet beror på att ett samarbete mellan en församling och en missionsförening i form av samarbetskyrka är en grundläggande pastoral policyfråga som hör hemma inom domkapitlets kompetensområde, dels med hänsyn till domkapitlets allmänna tillsynsansvar, dels med hänsyn till att det är domkapitlet som slutligt fastställer och utfärdar församlingsinstruktionen. I denna ska samarbetskyrkans verksamhet framgå och samarbetsavtalet ska vara bilagt. För EFS del ska distriktsföreståndaren och distriktsstyrelsen involveras.

Avtalsmodellens 8 § Giltighet och uppsägning

Föreskriften gäller såväl när ett nytt avtal sluts som när ett gammalt avtal revideras. Texten markerar avtalets långsiktighet och vikt. *Avtalet om samarbetskyrka förväntas således bestå även vid kyrkoherdeskifte.*

Nytt i M2014 är att parterna själva kan bestämma minsta giltighetstid och komma överens om annan uppsägningstid än den i avtalsmodellen generellt angivna. *Observera att den giltighetstid och den uppsägningstid man kommer överens om tydligt måste framgå i denna paragraf i det lokala avtalet.* Om en uppsägning har sin bakgrund i frågor som åsyftas i 7 § ska sådana överläggningar vara helt avslutade före uppsägning.

Avtalets undertecknande

Formuleringarna är anpassade till Svenska kyrkans organisation på lokalplanet från och med 2014-01-01. Det innebär bland annat att församlingsrådets undertecknande bara är aktuellt när samarbetskyrkan arbetar i en församling som ingår i pastorat. I ett sådant fall ska både kyrkorådet, som har ansvar för ekonomin och för att den grundläggande uppgiften blir utförd, och församlingsrådet skriva under.

Att kopia ska sändas till EFS riksstyrelse och till domkapitlet uppfattar Samarbetsrådet EFS - Svenska kyrkan vara för kännedom. För domkapitlet kan det vara värdefullt att få information om ett nyingånget avtal i avvaktan på att församlingsinstruktionen hunnit revideras och avtalet på så sätt kommer på domkapitlets bord.

Om en avtalspart förändras t.ex. vid omorganisation

Avtalsmodellerna reglerar inte vad som gäller om annan huvudman (nedan kallad part) tar över ett gällande avtal. Detta är dock fullt möjligt. Behov av att byta part kan uppkomma t.ex. vid omorganisationer. Vanliga exempel är att en församling, som har avtal om samarbetskyrka, läggs samman med en annan församling eller blir en församling i ett pastorat. Då uppstår en ny part, det nya kyrkorådet, som ansvarigt för samarbetsavtalet gentemot EFS. Ett annat exempel är om missionsföreningen genom ändringar i EFS struktur kommer att tillhöra ett annat distrikt eller riksorganisationen direkt.

Det finns *två vägar att gå* i sådana fall.

- 1 Antingen lägger man till ändringarna i huvudavtalet och förklarar vad de beror på, varpå dessa ändringar undertecknas av alla involverade parter.
- 2 Eller så sluter man nya avtal utan att ändra något i övrigt. Det behöver inte vara krångligare än att lägga till partsbyte i gällande avtal. Alla måste ju ändå skriva under ändringarna, precis som alla måste skriva under ett nytt avtal. Det viktiga är att man vet vilka som är avtalsparter och att man själv vet vad man har delegerat eller inte, vilka rättigheter och skyldigheter man själv och övriga avtalsparter har. Observera att huvudrubriken över hela avtalet vid förändringar som dessa måste anpassas till de nya parterna.

Både ändringar i avtalet och tecknandet av nytt avtal förutsätter givetvis att alla parter är ense. Man får inte glömma att ändringar av partsställningen alternativt ett nytt avtal ska biläggas församlingsinstruktionen och att det i församlingsinstruktionen ska finnas inskrivet att ett sådant avtal finns och mellan vilka det är tecknat (se 8 § i avtalsmodellen).

DETTA HÄFTE FINNS OCKSÅ ATT LADDA NER SOM PDF PÅ:
WWW.EFS.NU/STADGAR/
